

Aanpak extremisme en radicalisering

2023 - 2025

**VEILIGHEID EN WIJKGERICHT
WERKEN**

ons kenmerk

team RGVEWW

steller J.P.M. Leijen - Jacobs

doorkiesnummer +31 639498426

datum december 2022

Voorwoord

De laatste jaren hebben we minder te maken met extremistische aanslagen. Dat betekent niet dat het risico hierop niet meer bestaat. In 2014 is het accent komen te liggen op aanslagen vanuit jihadistische hoek, maar de laatste tijd schuilt er ook gevaar vanuit rechtsextremistische kant.

Eind vorig jaar zijn er teksten geprojecteerd in Venlo en Rotterdam. Het OM Rotterdam doet nu onderzoek naar deze uitingen en neemt de uitingen in Venlo in haar onderzoek mee.

Het feit dat er minder aanslagen zijn, betekent dat we beter voorbereid zijn op aanslagen.

Partijen weten elkaar beter te vinden in de samenwerking en kennis wordt breed gedeeld.

Daardoor is het urgentiebesef bij een aantal partijen afgezwakt, wat is versterkt door de COVID-19 pandemie. Daarin schuilt het risico dat we signalen niet op tijd zien.

Het nieuwe beleid is gestoeld op het AVE-model (Aanpak voorkoming escalatie) en het preventieclassificatiemodel dat vanuit het ministerie van SZW wordt aangeboden.

Inhoudsopgave

1	Aanleiding	1
1.1	Beleid uit 2016 en ontwikkelingen	1
1.2	Onderzoeken	1
1.3	Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland	1
2	Aanpak	3
2.1	Voedingsbodem	4
2.2	Kwetsbare individuen en groepen	4
2.3	Radicaliserende individuen	5
2.4	Extremisten	5
3	Tenslotte	6
3.1	Ruimte voor bijsturing.....	6

1 Aanleiding

1.1 Beleid uit 2016 en ontwikkelingen

In 2016 is het beleid “Aanpak radicalisering en jihadisme” vastgesteld. Hoewel het grootste deel van de beschreven aanpak nog steeds op de huidige ontwikkelingen toegepast kan worden, is het wenselijk de focus te verbreden naar alle vormen van extremisme en radicalisering.

Een zorgelijke ontwikkeling op dit moment is de toename van rechtsextremisme, met name onder jongeren. Dit gebeurt voor een groot deel online in besloten groepen en is daarmee aan het zicht onttrokken. We zien echter steeds meer fysieke uitingen, landelijk, maar ook in onze regio. Begin december zijn er op twee plaatsen in Venlo extreemrechtse symbolen verwijderd. Eind december zijn er uitingen van een rechtsextremistische groep geprojecteerd in Venlo en Rotterdam en zijn er stickers geplakt.

Verder zien we steeds meer mensen die geloven in complottheorieën en zich daar steeds verder in vastbijten. In hun sliptestream zien we een grote groep volgers, die deze theorieën onderschrijven.

Daarnaast zijn er steeds meer anti-overheidsdenkers, die een groot wantrouwen hebben. Zij worden gevoed door uitspraken van nationale en internationale politici. Extremisten zien dit als een kans en zoeken de verbinding met deze mensen. Het gevaar schuilt er in dat dit leidt tot ondermijnende werking van de democratische rechtsorde. Vooral kwetsbare mensen zijn hier gevoelig voor (Bron Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland, Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding en Veiligheid). Ook in Venlo schrijven mensen zich uit die “geen lid meer willen zijn van de Nederlandse staat”, de zogenaamde soevereinen.

1.2 Onderzoeken

In 2021 is door RadarAdvies een onderzoek gedaan in de gemeente Venlo naar de effecten van de interventies die de afgelopen jaren in Venlo zijn uitgevoerd¹. In het verlengde daarvan is in 2022 een onderzoek gedaan naar de mate van radicalisering in twee wijken in Venlo. In beide onderzoeken is geconstateerd dat er geen meldingen zijn en de scope als het gaat om extremisme en radicalisering vaak nog alleen op jihadisme ligt. De belangrijkste aanbevelingen in beide onderzoeken zijn als volgt:

- investeer in een brede, preventieve aanpak, integraal;
- haal actief en structureel op welke thema's er spelen in de samenleving en stem interviews af met de professionals;
- investeer in regelmatige aanscherping van kennis en kunde op het gebied van signaleren en in kennis van de radicaliseringsaanpak en interventies en in vaardigheden die bijdragen aan het verminderen van de voedingsbodem;
- verplicht professionals tot het volgen van een training.

¹ Evaluatie aanpak radicalisering, oktober 2020, collegevoorstel 9-2-2021

1.3 Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland

In het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN 57, oktober 2022) geeft de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) een beeld van de actuele trends. De belangrijkste ontwikkelingen zijn de vermenging van online en offline en de toename van acties van (kwetsbare) eenlingen die onder invloed van de media gaan geloven in bepaalde theorieën of hun eigen theorie ontwikkelen. Soms zijn dit ook mensen met psychosociale problemen. Nieuw in het DTN 57 ten opzichte van eerdere DTN's is de trend dat er steeds meer anti-overheidsextremisme ontstaat.

Hoewel de jihadistische beweging in Nederland de laatste tijd vooral naar binnen is gekeerd, gaat er nog altijd een dreiging van uit. Het is belangrijk om de urgentie hoog te houden. De dreiging uit deze hoek bestaat in Europa vooral uit alleenstaande daders en kleine groepen en cellen.

De grootste dreiging van rechtsextremistische zijde is het accelerationisme. Deze groep, vooral jonge tienerjongens, verheerlijken en rechtvaardigen terroristisch geweld en hebben een fascinatie voor wapens. Ze streven naar een witte etnostaat en zien het inzetten van dit geweld als een middel om hun ideaal te bereiken. Ze stoelen hun ideeën op de zogenaamde omvolkingstheorie, een complottheorie die inhoudt dat de vermeende omvolking kan worden tegengegaan met geweld en een rassenoorlog. Om dit te bespoedigen zijn zij er op uit om chaos te creëren in de samenleving.

2 Aanpak

De NCTV ondersteunt gemeenten in de aanpak. Deze organisatie streeft er naar dat gemeenten de basis op orde hebben. Dat betekent dat professionals voldoende basiskennis hebben en weten waar ze met signalen terecht kunnen. De integrale aanpak en samenwerking moet staan, er is een goed netwerk en de gemeenten zetten interventiemogelijkheden in gericht op tegengaan en voorkomen van radicalisering en extremisme.

Het belangrijkste doel van de aanpak op dit thema is voorkomen dat personen of groepen (met name jongeren) in een proces van extremisme en radicalisering terecht komen. Het gaat om het vergroten van de weerbaarheid.

Voor het hele proces van preventie tot en met ingrijpen hanteren we het AVE-model (aanpak voorkomen escalatie). Dit model hanteert vier fasen:

1. het gewone leven. Problemen voorkomen door preventie en tijdig signaleren;
2. er zijn zorgen en er is hulp nodig;
3. naast zorgen is er sprake van onveiligheid;
4. er is of dreigt maatschappelijke onrust.

In het AVE-model is bepaald wie wanneer de regie heeft en welke partijen betrokken zijn. Dat is als volgt weergegeven:

Polarisatie & radicalisering: regie & verantwoordelijkheden

Wettelijk kader:
 • Gemeentewet
 • Jeugdwet
 • Wet maatschappelijke ondersteuning

• Participatiewet

De Expertise-unit Sociale Stabiliteit van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft een model ontwikkeld om naar preventie radicalisering te kijken. Dit model sluit perfect aan op het AVE-model.

Preventieclassificatiemodel

Bron: Gielen, 2020

2.1 Voedingsbodem

Kijkend naar het eerste blok in dit model, dan gaat het om het bieden algemene preventieve maatregelen die in het sociaal beleid zijn ingebed.

2.2 Kwetsbare individuen en groepen

Het accent voor de preventieve aanpak in Venlo moet gelegd worden bij de primaire preventie van kwetsbare individuen en groepen. Signalen moeten herkend worden en professionals moeten zodanig toegerust worden dat ze de juiste kennis en vaardigheden hebben en niet handelingsverlegen zijn als zij met iemand te maken krijgen waarvan het vermoeden bestaat dat deze in het proces van radicalisering zit.

Het is bekend dat jongeren die het pad van extremisme en radicalisering opgaan, in eerste instantie te maken krijgen met het gevoel van uitsluiting. Dat is een voedingsbodem voor extremisme of radicalisering. Zij zoeken aansluiting bij online groepen, groepen met gelijkgestemden. Dit zijn vaak extremistische groepen, waardoor kwetsbare jongeren meegezogen worden.

Om die reden streven wij er naar om professionals zodanig toe te rusten, dat zij zich bewust zijn van de manier waarop zij jongeren benaderen. Ervaringen laten zien, dat veel professionals zich niet bewust zijn van het feit dat ze discriminerende opmerkingen maken of jongeren met extreme ideeën beteugelen in plaats van met hen in gesprek te gaan.

De hoofdmoot ligt dus op het toerusten van professionals.

Ook de NCTV adviseert naar aanleiding van het DTN 56 om te sturen op verbreding van de kennis bij professionals. Van belang is om kennis te vergroten om signalen te herkennen en om jongeren uit hun bubbel te halen.

Naast professionals zetten we zoveel mogelijk in op het toerusten van ouders. We bieden hen handvatten om om te gaan met opstandige, boze tieners, zodat ze hen niet afstoten. Daar schuilt namelijk het gevaar in dat jongeren op zoek gaan naar gelijkgestemden.

2.3 Radicaliserende individuen

In het beleid van 2016 is een signaleringsstructuur opgenomen. Deze wordt voor het grootste gedeelte nog gevolgd.

Casussen worden in eerste instantie lokaal besproken, met politie en OM. De casus wordt geduid en er vindt verrijking plaats. Op basis van deze bevindingen wordt gekeken welke organisatie het beste met de casus aan de slag kan. Hij wordt beschouwd als elke andere zorgcasus. Indien het lokaal overleg het nodig vindt, wordt de casus aangemeld bij het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) voor een persoonsgerichte aanpak, met instemming van de lokale Driehoek.

In het najaar van 2021 startte in Noord-Limburg het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) weer. De aanpak en preventie van extremisme en radicalisering is één van de thema's waar het ZVH zich op richt. Dit krijgt onder andere invulling door een casusoverleg, waarin de deelnemende gemeenten casussen bespreekbaar maken (indien nodig geanonimiseerd). op provinciaal niveau wordt de provinciale weegtafel ingericht. Dit is conform het convenant dat de meesten gemeenten en partners in 2019 getekend hebben, waaronder ook Venlo. Daarnaast wordt er op provinciaal niveau inhoud gegeven aan de provinciale weegtafel. Dat geeft de mogelijkheid om casussen in een breed expertiseteam te bespreken op basis van een eerder ondertekend convenant

2.4 Extremisten

Als een individu het proces van vervolging en berechting doorlopen heeft, richt de aanpak zich op het voorkomen dat de persoon weer opnieuw in het extremisme verzeild raakt. Gekeken wordt wat er dan nodig is. Dat kan betekenen dat een persoonsgerichte aanpak door het ZVH nodig is, maar ook inzet van zorgpartners kan hier belangrijk zijn. De aandacht moet zich behalve op het betreffende individu ook richten op het netwerk er om heen.

3 Tenslotte

3.1 Ruimte voor bijsturing

De laatste jaren volgen de ontwikkelingen op het gebied van radicalisering elkaar snel op. Mede door uitspraken van (internationale) politici worden complotdenkers in hun ideeën gevoed.

Landelijk zien we vermenging van groepen, zeker als het gaat om fysieke demonstraties. Ze nemen regelmatig (delen van) elkaars ideologieën over.

In deze aanpak zijn de verschijningsvormen beschreven die nu actueel zijn. Het proces, dat voor individuen leidt tot extremisme of radicalisering, ziet er in zijn algemeenheid hetzelfde uit, ongeacht welke vorm van radicalisering. Dat betekent ook dat de aanpak van extremisme en radicalisering voor alle verschijningsvormen hetzelfde is.

Indien er zich de komende jaren andere vormen van radicalisering voordoen, kan de aanpak zoals hier omschreven, volstaan. Daarmee wordt aangesloten bij de verdere uitrol van het AVE-model en is dat model, in samenhang met het preventieclassificatiemodel van SZW, in de toekomst de kapstok waaraan de aanpak wordt aangehaakt.